

## การสะท้อนผลการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

การประเมินเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญของการจัดการศึกษาทุกระดับชั้น การจัดการเรียนการสอนผู้สอนสามารถประเมินผู้เรียนตลอดเวลา รวมถึงสามารถประเมินได้ทุกลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา ทั้งนี้เมื่อผู้สอนได้ทำการประเมินผู้เรียนควรนำผลจากการประเมินมาให้อ้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน โดยการให้อ้อมูลแนะ ให้ผู้เรียนรู้สึภาคภูมิใจ หรือการพัฒนา/ปรับปรุงตนเอง ให้เป็นไปตามเป้าหมาย ผู้สอนจึงควรทำความเข้าใจสาระสำคัญของการสะท้อนผลการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

การนำผลจากการประเมินเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ควรเข้าใจแนวคิดหรือความหมายของการประเมินแต่ละรูปแบบตามที่ พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตสถาน,2555 อ้างถึงใน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา(2560) ดังนี้

การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) หมายถึง กระบวนการรวบรวมหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ต่างๆ ตามสภาพจริงเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อระบุและวินิจฉัยปัญหาการเรียนรู้ และให้อ้อมูลที่มีคุณภาพแก่ผู้เรียน ในการปรับปรุงการเรียนรู้ให้ดีขึ้นโดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เพื่อให้เข้าใจการเรียนรู้ของผู้เรียนในแง่มุมต่างๆ อย่างรอบด้าน อันจะนำไปสู่การปรับการเรียนและเปลี่ยนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การประเมินขณะเรียนรู้ (Assessment as Learning) หมายถึง กระบวนการรวบรวมหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ต่างๆ เกี่ยวกับ การเรียนรู้ของผู้เรียนขณะเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนตระหนักในการเรียนรู้ของตน สามารถวางแผนการเรียนรู้ กำกับการเรียนรู้ วินิจฉัย ประเมินและปรับปรุงการเรียนรู้ของตน การให้ผู้เรียนออกแบบแผนการเรียนรู้ ฝึกให้ผู้เรียนคิดทบทวนเกี่ยวกับการเรียนรู้และกลยุทธ์ในการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ของตนตลอดเวลา

การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning) หมายถึง กระบวนการรวบรวมหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ต่างๆ เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อตัดสินคุณค่าในการบรรลุวัตถุประสงค์หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งแสดงถึงมาตรฐาน

ทางวิชาการในเชิงสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สารสนเทศดังกล่าวนำไปใช้ในการกำหนดระดับคะแนนของผู้เรียน รวมทั้งใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร

## วิธีการประเมินเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้

วิธีการประเมินเพื่อการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถใช้วิธีการในการประเมินเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้หลายวิธี ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายของการเรียนที่ชัดเจน สามารถกำหนดได้ทั้งเป้าหมายระยะสั้น ประจำบทเรียน เป้าหมายระยะยาว ตลอดจนการให้นักเรียนได้กำหนดเป้าหมายในการประเมินตนเอง และควรมีการตรวจสอบการบรรลุเป้าหมายเป็นระยะๆ
2. การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นการคิด ควรเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อฝึกกระบวนการคิดขั้นสูงโดยการให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น แทนคำถามที่เน้นความจำ
3. การฝึกให้นักเรียนคิด โดยการให้นักเรียนให้นักเรียนตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน สามารถใช้ได้ทั้งการตั้งคำถามด้วยวาจา การเขียนคำถามใส่ในกระดาษ หรือในปัจจุบันเป็นการซักถามออนไลน์ โดยการตั้งกลุ่มแสดงความคิดเห็น
4. การสรุปและสื่อสารความคิด ผู้สอนสามารถใช้วิธีการให้ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้หลายวิธี ได้แก่ การสังเกตการณ์ตอบคำถาม การให้สรุปความรู้หลังเรียน การพูดให้เพื่อนฟัง
5. การประเมินโดยนักเรียน ได้แก่ การประเมินตนเอง การประเมินเพื่อน ประเมินการจัดการเรียนรู้ สามารถนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถตั้งคำถาม 3 คำถามคำถามก่อนเรียน ได้แก่ นักเรียนรู้อะไรบ้างก่อนหรือไม่ นักเรียนอยากรู้อะไร คำถามหลังเรียน ได้แก่ นักเรียนได้รู้อะไร ในกรณีที่มอบหมายงานให้ผู้เรียนปฏิบัติงาน ควรให้ผู้เรียนได้ประเมินผลการปฏิบัติงานตนเอง ว่ามีความพึงพอใจหรือไม่ อยากรับปรับปรุงแก้ไขอะไร อย่างไร
6. การให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงตนเอง โดยผู้สอนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน พร้อมให้กำลังใจและข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงตนเอง

## ผลการประเมินกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

ผลการประเมินผู้เรียนสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้ในหลายกรณีดังต่อไปนี้

### ผลการประเมินกับการพัฒนาหลักสูตร

ผลการประเมินผู้เรียนในการจัดการศึกษาทุกด้าน เป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และสามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง จุดใดควรส่งเสริมสนับสนุน จุดใดควรหาทางในการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน ในสิ่งที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2552) ข้อมูลการประเมินที่สถานศึกษาควรมีเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่

1. ผลการประเมินความสามารถ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน
2. ผลการประเมินพฤติกรรม
3. ผลการประเมินเกี่ยวกับค่านิยมและคุณธรรมในทุกด้าน
4. ผลการทำงานเป็นกลุ่ม
5. ผลการประเมินร่างกายและการเจริญเติบโต
6. ผลการประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
7. ผลการประเมินด้านความรักและเห็นความสำคัญของท้องถิ่น
8. ผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับทักษะวิชาชีพ

### ผลการประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการสอน

การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการพัฒนาหรือปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ จึงจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากการประเมินทั้งข้อมูลที่เป็นเชิงบวกและข้อมูลที่เป็นเชิงลบ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

แนวทางในการดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน ประกอบ กระบวนการตามดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

ขั้นที่ 2 การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

ขั้นที่ 4 การติดตามและการประเมินผลการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

1. การใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน การใช้ผลจากการประเมินผู้เรียนเปรียบเทียบกับเกณฑ์ขั้นต่ำ ตามมาตรฐานและตัวชี้วัด เพื่อให้รับทราบเกี่ยวกับความก้าวหน้าของนักเรียนและผู้สอนมีข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการสอน โดยผู้สอนต้องดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างเกณฑ์ขั้นต่ำ ตามตัวชี้วัด และมาตรฐานการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ระบุจำนวนผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ

ขั้นที่ 3 เปรียบเทียบความสามารถของกลุ่มนักเรียนกับเกณฑ์

ขั้นที่ 4 ประเมินคุณภาพการสอนว่าควรปรับปรุงหรือแก้ไขอย่างไร

2. การใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียน

3. การใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงสถานศึกษา สามารถใช้ได้ 4 ลักษณะ ได้แก่

3.1 การใช้ผลการประเมินเป็นรายห้อง ในกรณีที่ สถานศึกษามีห้องเรียนมากกว่า 1 ห้อง สามารถนำผลจากการประเมินมาเปรียบเทียบกันได้ เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของแต่ละห้อง กระบวนการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อ เพื่อจะได้แก้ไขได้ตรงจุด และมีประโยชน์ในการพัฒนาครู การจัดกิจกรรมสนับสนุนในกรณีที่ต้องแก้ไขเกี่ยวข้องกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.2 การใช้ผลการประเมินเป็นรายชั้น ในกรณีที่สถานมีห้องเรียนหลายห้อง โดยอาจจะหาค่าเฉลี่ยจากผลการประเมินทุกห้อง สถานศึกษาจะทราบว่านักเรียนในชั้นใดมีจุดเด่น จุดด้อย ในด้านใด จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาครูแต่ละชั้นและการจัดกิจกรรมสนับสนุนในกรณีที่เกิดวิเคราะห์สาเหตุของการเรียนอ่อนเกี่ยวพันไปสู่เรื่องอื่น

3.3 การใช้ผลการประเมินเป็นรายวิชา สามารถนำผลที่ได้จากการประเมิน มาใช้ในการพัฒนา ได้หลายประการ ได้แก่

3.3.1 การพัฒนาระบบการเรียนการสอนในรายวิชาที่มีข้อบกพร่อง

3.3.2 การสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนอ่อนและส่งเสริมนักเรียนที่เรียนเก่ง

3.3.3 การแนะแนวทางการศึกษาและอาชีพ

3.4 การใช้ผลการประเมินในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยอาจจะจัดเป็นโครงการแยกเป็นหมวดหมู่ เช่น งานหรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา งานหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมในการพัฒนาคุณภาพ งานหรือโครงการเกี่ยวกับการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ

4. การใช้ผลการประเมินในการวางแผนพัฒนาคุณภาพ โดยการนำผลการประเมินจากผู้สอนแต่ละคนมาสังเคราะห์ร่วมกัน เพื่อกำหนดเป็นแผนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยอาจจะแยกเป็นงานหรือโครงการย่อยๆ เช่น โครงการพัฒนาบุคลากร โครงการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อพัฒนาคุณภาพ โครงการแนะแนวการศึกษาต่อ ฯลฯ

5. การใช้ผลการประเมินเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

## เอกสารอ้างอิง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2552. ประมวลสาระชุดวิชาการประเมินและวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน Evaluation and Research for Instruction Development.

นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ. 2560. การประเมินเพื่อการเรียนรู้ : การตั้งคำถามและการให้

ข้อมูลย้อนกลับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ประเทศไทย.